

Varnost in zdravje pri delu na področju trženja in naročanja

Povzetek poročila Agencije

Zakonodaja in izvrševanje sta tradicionalna načina za izboljšanje ravni varnosti in zdravja pri delu. Vendar pa podjetja, vlade in sektorske organizacije vse bolj iščejo dodatne načine za spodbujanje varnosti in zdravja pri delu. Študija Agencije opisuje dva od teh načinov:

- uporaba varnosti in zdravja pri delu kot merila za nakup proizvodov in storitev od drugih podjetij;
- uporaba varnosti in zdravja pri delu kot tržnega elementa za pospeševanje prodaje lastnih proizvodov ali storitev.

Podjetja v svojem prizadevanju za boljše kakovost poleg sposobnosti dobaviteljev za dobavo blaga vedno bolj poudarjajo tudi njihovo zmogljivost na področju varnosti in zdravja pri delu. Z naraščanjem oddaje del zunanjim izvajalcem in dobaviteljem se povečuje tudi odvisnost podjetij in javnih organizacij od varnostne in zdravstvene učinkovitosti njihovih izvajalcev, zlasti tistih, ki delajo znotraj njihovih prostorov.

Poleg tega so potrošniki – posamezniki in podjetja – postali bolj občutljivi za socialne in etične vrednote ter vprašanja v zvezi s proizvodnim procesom. Mnoga podjetja so sprejela ukrepe za povečanje varnostne in zdravstvene učinkovitosti, da bi s tem dosegla večjo konkurenčno prednost pri trženju proizvodov, blaga in storitev.

Poročilo združuje 22 študij primerov prostovoljnih pobud podjetij, sektorskih organizacij in vlad.

Študije primerov, ki temeljijo na intervjujih s ključnimi anketiranci, zagotavljajo objektivne opise praks, njihovega namena in funkcije, ki so razvrščeni v skupine okoli šestih različnih pristopov.

Trženje na ravni podjetja

Številna podjetja so razvila lastne sheme naročanja in enako velja za trženje proizvodov in storitev. Te sheme trženja odražajo potrebe in prednostne naloge strank in trga na splošno. Ker je poudarek na varnostni in zdravstveni učinkovitosti ter kakovosti proizvodov in storitev vedno večji, narašča tudi povpraševanje po merjenju, dokumentiranju in sporočanju teh kakovosti v oglaševalskih gradivih ter po pomoči strankam, ki bi slednjim omogočila, da proizvode in storitve uporabljajo na varen in zdrav način. Predstavljeni so številni primeri: Ergonomsko ročno orodje (Fiskars), pisarniška oprema (Komig + Neurath), proizvodi za čiščenje avtomobilov (Polytop Autopflege) ter sektor zaposlovanja (Vedior Bis).

Nov trend je uvedba socialnih in etičnih vidikov v ocenjevanje delovnega okolja. V tem poročilu je družba Linjebus predstavila primer družbenih računov.

Splošni sistemi trženja

Sheme certificiranja in oznake, podeljene na podlagi okoljske uspešnosti, se v zadnjih desetletjih vse bolj uveljavljajo kot orodja trženja. Vanje so bila v različnem obsegu vključena merila varnosti in zdravja pri delu, istočasno pa so bile uvedene sheme, ki so usmerjene predvsem v varnost in zdravje pri delu. Med splošnimi sistemi trženja, opisanimi v katalogu, so opredeljene sheme označevanja proizvodov in opreme ter certificiranje

sistemov upravljanja in podizvajalcev na podlagi meril varnosti in zdravja pri delu. Tukaj predstavljeni primeri se nanašajo na shemo označevanja za klimo v notranjih prostorih, shemo označevanja TCO za pisarniško opremo (glej polje 1), shemo upravljanja TCO 6E ter trženje pekovske opreme – NF SHA s strani družbe Bongard.

Polje 1. Trženje pisarniške opreme – Shema označevanja TCO

V začetku 80. let se je TCO začel zavedati, da bodo osebni računalniki glavno orodje za 1,3 milijona članov združenja delavcev TCO (Švedska). Obenem se je pojavila prva zaskrbljenost zaradi možne povezave med magnetnimi polji na eni strani in poškodbo plodu ter težavami med nosečnostjo na drugi. Malo za tem so drugi pojmi, kot so elektromagnetna preobčutljivost med delom z računalniki, stres zaradi računalnika in poškodbe zaradi fizične obremenitve, postali običajni. TCO se je skupaj s predstavniki uporabnikov in tehničnimi strokovnjaki odločil za pripravo in določitev zahtev ter njihovo naslovitev neposredno na trg. Uvedli so prostovoljno oznako, ki naj bi:

- spodbudila proizvajalce k razvoju poklicno in okoljsko varnejše pisarniške opreme;
- pomagala kupcem pri izbiri pisarniške opreme, ki bo za uporabnike in zunanje okolje manj problematična;
- kupcem in prodajalcu zagotovila jasno določeno oznako ter s tem prihranila čas, delo in stroške v postopku nakupa.

Ocenjevalna shema TCO za označevanje je bila ovrednotena leta 1998 in pri tem izkazala svojo učinkovitost. V letu 1998 je bilo po vsem svetu prodanih okoli 90 milijonov slikovnih zaslonov. Ena tretjina je nosila oznako TCO. Shema TCO za označevanje je postala pomemben dejavnik tehnološkega razvoja na tem področju. Po oceni so se elektromagnetna polja zmanjšala za več kot desetkrat, prav tako se je močno znižalo migotanje in poraba energije.

Vladni sistem trženja

Opisana je tudi shema trženja, uvedena na vladni ravni. Ta shema, ki predvideva certificiranje varnostno in zdravstveno učinkovitih podjetij, je še v fazi razvoja. Eden od ciljev je privabiti zaposlene, drugi pa vzpostaviti konkurenčno prednost na trgu. Gre za tako imenovano mehko ekonomsko spodbudo in upravljavsko spodbudo za povečanje varnostne in zdravstvene učinkovitosti, ki presega zahteve zakonodaje na tem področju.

Naročanje na ravni podjetja

Številna podjetja in organizacije so razvila lastne sheme naročanja. V zelo tveganih sektorjih, kot je gradbeništvo, so bila ključna gonilna sila zelo očitna tveganja in visoka stopnja nezgod ter z njimi povezani stroški in tveganje nastanka zamud. Številne sheme, prvotno izdelane znotraj gradbeništva, so bile prilagojene potrebam drugih sektorjev. V tej kategoriji so bili predstavljeni primeri popravljenega veznega člena v Øresund, primer Renault Technocenter (glej polje 2), Electrabel in AstraZeneca.

V zadnji letih obstaja težnja po osredotočenosti na potrebe delavcev in

njihovih nadzornikov po usposabljanju ter težnja po določitvi posebnih zahtev za varnostno in zdravstveno učinkovitost izvajalcev, ki jo nato temeljito spremlja in ocenjuje naročniško podjetje ali neodvisen revizor.

Polje 2. Renault Technocenter

V začetku 90. let je družba Renault načrtovala izgradnjo lastnega tehnološkega kompleksa. Družba je želela, da bi bilo to gradbišče vzgled v smislu kakovosti in varnosti pri delu celotnega projekta. Projekt je zajemal 12 zgradb na 350.000 kvadratnih metrih površine ter vključeval devet milijonov delovnih ur, razporejenih med 900 izvajalcev in 10.000 oseb.

Družba Renault je določila pogoje za potencialne izvajalce. Skupni stroški te politike (brez stroškov za objekte prve pomoči in stroškov sprejema) družbe Renault so znašali 18 milijonov frankov. Ta naložba v varnost je bila del prizadevanj za zagotavljanje celokupne kakovosti prek dobrega upravljanja gradbišča. Izvajalci so bili med drugim izbrani na podlagi meril varnosti in zdravja pri delu, njihovo delo in varnostna učinkovitost pa sta se intenzivno spremljala v fazi izvajanja. S tem so toliko znižali pogostost nezgod, da je padla daleč pod polovico ravni, ki je običajna za gradbeništvo.

Splošni sistemi naročanja

Naraščanje obsega pogodbenega dela je privedlo do razvoja splošnejših shem naročanja. Uporaba enotnih zahtev za izvajalčevo usposabljanje na področju varnosti in zdravja pri delu ter sisteme upravljanja varnosti in zdravja pri delu tretji stranki omogoča "certificiranje" ali začetno odobritev izvajalcev kot tudi nadzor nad stalnimi izboljšavami sheme.

Dve od predstavljenih shem – kontrolni seznam VCA kot tudi shema varnostnih potnih listov – sta bili izdelani v petrokemični industriji, vendar se širita tudi v druge sektorje. Zdi se, da del uspeha leži v enostavnosti in praktičnosti shem ter dejstvu, da so naročniška podjetja sodelovala pri njihovem razvoju in uporabila svoje izkušnje pri določitvi meril.

Drugod je delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov javnih naročnikov, dobaviteljev in združen dobaviteljev, razvila tretjo shemo, predstavljeno v tej podkategoriji – IKA (glej polje 3). Shema predstavlja smernice za kupce čistilnih sredstev. Druge študije primerov obravnavajo službe za javna naročila v Avstriji (BeschaffungService) in etične naložbe (Triodos Bank).

Polje 3. Naročanje čistil – IKA

Ta študija primera opisuje smernice za določitev zahtev pri ponudbah v okviru javnega naročanja čistil. Te smernice je leta 1996 izdelala delovna skupina, ki jo je imenovalo Združenje javnih kupcev na Danskem (IKA), in se trenutno uporabljajo na Danskem. Pripravljavci smernic ocenjujejo, da so bile le-te do februarja 2000 uporabljene za približno 75 ponudb občin in 12 ponudb okrožij. Smernice naj bi:

- kupcem prihranile čas pri pripravi postopka za zbiranje ponudb, tako da bi zagotovile predlogo ponudbe, ki se jo le izpolni;
- dobavitelje spodbudile k razvoju okoljsko in poklicno varnejših čistil;
- kupcem pomagale zagotoviti, da se vse ustrezne zahteve v zvezi z dobavo čistil vključi v pripravo ponudbe;
- kupcem prihranile čas pri ocenjevanju ponudb na podlagi standardiziranih vprašanj, ki jih postavijo ponudnikom;
- dobaviteljem čistil prihranile čas zaradi standardiziranih zahtev s strani večjega števila kupcev.

Vladna naročniška pobuda

Gre za shemo naročanja, ki jo je uvedla vlada, in sicer Izvršni organ za varnost in zdravje, imenuje pa se Shema dobrega sosedu. Ta shema si prizadeva izkoristiti bogastvo praktičnih izkušenj pri upravljanju varnosti in zdravja ter to deliti z drugimi – sosednjimi podjetji, dobavitelji, podizvajalci ali širšo skupnostjo. Ta shema se široko uporablja v vseh panogah in zagotavlja številne koristi tistim, ki se ji pridružijo – dobrim sosedom. Te koristi vključujejo večje zaupanje v poslovne partnerje zaradi večje ozaveženosti glede varnosti in zdravja pri delu.

Kako priti do poročila

Celotno besedilo poročila v angleškem jeziku je na voljo na spletni strani Agencije <http://agency.osha.eu.int/publications/reports>.

Natisnjeno poročilo "Varnost in zdravje pri delu na področju trženja in naročanja", Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, 2000, ISBN 92-95007-01-8 je mogoče naročiti pri Uradu za uradne publikacije ES EUR-OP v Luksemburgu (<http://eur-op.eu.int/>) ali na njegovih prodajnih mestih. Cena poročila je 9 EUR (brez DDV).